
Jiří Hlaváček: Chci se dál věnovat soudobým dějinám a orální historii

---

Mgr. Jiří Hlaváček, Ph.D., absolvoval na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy bakalářské, navazující magisterské i doktorské studium. V současné době působí na Katedře historických věd FHS UK. Vyučuje v rámci magisterského studijního programu Orální historie – soudobé dějiny. Ve svých pracích se věnuje například militárním dějinám, kolektivní paměti, orální historii a historické antropologii.

Na FHS jste mimo jiné absolvoval bakalářské studium. Byla to Vaše první volba? Proč právě FHS?

Na FHS jsem prošel všechny stupně, od bakaláře po doktorát. Moje první volba to ale určitě nebyla. Hlásil jsem se na práva, tehdy to bylo "in", taková ta jistá budoucnost. (*smích*) Měl jsem i několik dalších přihlášek, ale výhoda FHS byla v tom, že termín přijímacích zkoušek měla jako první, už na začátku dubna. Na práva jsem se tehdy nedostal – byl jsem pod čarou – samozřejmě to bylo těsně, jak se s oblibou v tomto případě říkává. (*smích*) Vedle toho jsem se hlásil ještě na Filozofickou fakultu – na historii, potom na Fakultu humanitních studií v Hradci Králové, a myslím, že jsem měl podanou přihlášku i na historii na Pedagogické fakultě. Na FHS to bylo příjemné v tom, že jsem věděl prakticky okamžitě, během dvou nebo tří dní, výsledek přijímaček. Takže k dalším přijímačkám už jsem šel relativně v klidu. Byl jsem se na některé z dalších škol dostal, tak jsem v té době už věděl, že chci jít právě na FHS, která na mě zapůsobila hlavně po organizační stránce a také tu byla úžasná elektronizace. Líbila se mi i tehdy relativně moderní budova v Jinonicích, v níž sídlila spolu s FSV. Filozofická a Pedagogická fakulta mi svými prostory a zapisováním na dveře přišly trochu jako cesta do pravěku, a do Hradce bych musel dojíždět, takže ta volba byla nakonec jasná.

Bylo něco, co Vás při příchodu na FHS překvapilo?

Asi neřeknu nic nového, ale pro mě bylo obrovské překvapení liberální přístup ke studiu. To mi nesmírně vyhovovalo a naučilo efektivně plánovat a organizovat svůj čas. Stejně tak elektronizace studia. Žádný papírový index, jen IS – tehdy ještě fakulta neměla SIS, ale období informačního systému Masarykovy univerzity. A pak samozřejmě, docent Zdeněk Pinc, jeho smysl pro humor a především jeho předletní škola, kde jsme dostali za úkol přes prázdniny přečíst Homérovu Odysseu, Epos o Gilgamešovi a knihu Genesis. Překvapilo mě, když nám tehdy říkal, že nás v rámci studia naučí hlavně číst a psát. Přišlo mi to jako strašně málo, teprve později jsem docenil a pochopil, co tím myslel.

Bylo něco, s čím jste měl naopak při studiu problém? Například skloubení práce a studia nebo anonymita studia.

Skloubit práci a studium jsem nepotřeboval, nebyl jsem ještě ta generace, která byla nucena v rámci studia nějak intenzivně pracovat na plný úvazek. Čas na bakaláři jsem si v tomto ohledu opravdu užíval a vzpomínám na to rád. Tolik knížek za tři roky jako během bakaláře už asi nikdy nepřičtu. Anonymita mi vůbec nevadila. Naopak, vyhovovalo mi chození na předměty, kde jsem měl možnost pokaždé potkat někoho nového. Nebyl jsem fixovaný na jeden okruh spolužáků, takže jsem si postupně našel nové přátele s různými zájmy, se kterými jsme se pak scházeli i po škole.

Po bakalářském studiu jste na FHS studoval obor Orální historie – soudobé dějiny. Uvažoval jste, že byste na magisterské studium šel někam jinam, nebo jste jistě věděl, že zůstanete?

Neuvažoval, teprve až na doktorátu. Já jsem se k soudobým dějinám dostal víceméně náhodou přes, tehdy ještě docenta, Miroslava Vaňka, který měl na bakaláři volitelný kurz o metodě orální historie a výzkumu soudobých dějin. Po dvou letech na FHS jsem měl tehdy nějakou existenční krizi – resp. pocit, že všechny humanitní a společenské vědy vyučované na fakultě jsou sice strašně zajímavé, ale současně, že to jsou všechno jen střípky mozaiky, které vás v praxi neuživí. Dozvíte se spoustu zajímavostí, co je kula, potlač nebo čuringa, kterými se můžete blýsknout někde v šantánu, ale sepětí s praxí na bakaláři logicky chybí. Tenhle pohled na věc změnila právě orální historie. Původně jsem přemýšlel nad bakalářkou s nějakým středověkářským nebo antropologickým tématem, ale na orální historii mi přišlo super, že součástí výzkumu je nějaká skutečná interakce. Není to jen o práci s písemnými prameny a sezením za stolem, ale také o terénním výzkumu, komunikaci s pamětníky a především o jejich vzpomínkách na minulost, které jsou mnohdy fascinující.

Na FHS jste vystudoval i doktorský obor Integrální studium člověka – Obecná antropologie a dnes zde vyučujete na Katedře historických věd FHS UK. Vyučujete v rámci magisterského studijního programu Orální historie – soudobé dějiny. Nemáte někdy FHS už trochu dost?

Přiznám se bez mučení, že někdy ano. Pro mě je samozřejmě nesmírně zajímavé sledovat ten historický vývoj z pohledu někoho, kdo má zkušenost studenta i vyučujícího. Do určité míry je to taková forma autopsie. Potkávat se a sedět v komisi s lidmi, kteří mě učili, a ze kterých jsem měl sám nervy při atestech z EDK nebo Úvodu do historie. Ale ten pohled z druhé strany barikády současně nabízí jinou perspektivu, včetně vnímání toho, co se změnilo, posunulo dopředu, ale bohužel také, co se dosud nezměnilo. Plné zuby fakulty tedy nemám, ale jsou tu samozřejmě koncepční věci, které mě trápí asi jako každého jiného zaměstnance.

Kdy jste se přestal cítit jako student a začal se cítit víc jako vyučující?

Na to je jednoduchá odpověď: jako vyučující jsem se začal cítit ve chvíli, kdy jsem začal učit. To bylo hned na konci magistra, kdy mi profesor Vaněk nabídnul, že bych mohl jít na malý úvazek do Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, ale současně odcházely také dvě kolegyně z fakulty, a bylo třeba najít za ně náhradu. Bylo to hektické období, protože jsem se prakticky na konci srpna dozvěděl, že mám mít vlastně už od října přednášky na kvalitativní výzkum a poválečné dějiny. Za ten měsíc se nedalo stihnout úplně se připravit na celý semestr dopředu. Musel jsem toho spoustu načíst k obdobím a událostem, které mě samotného během studia zase až tolik nebavily nebo spíš nezajímaly. Výsledek byl, že jsem se pak během semestru připravoval víceméně z hodiny na hodinu, ale musím říct, že jsem za to rád a čerpám z téhle zkušenosti dodnes. Vždycky si vzpomenu na hlášku docenta Pince z předletní školy, že den má 48 hodin a v nejhorším případě lze nastavit ještě noc. To je pro mě taková mantra FHS. (*smích*)

Máte dojem, že se fakulta během Vašeho studia a dnes i zaměstnání proměnila?

Všímám si především, že se kvalitativně i kvantitativně proměňují jednotlivé ročníky studentů. Bude to znít jako klišé, ale přijde mi, že studium se neustále zjednodušuje. Z pohledu pamětníka bakalářského studia, všechno bylo mnohem náročnější, ať už šlo o množství textů, které bylo třeba přečíst nebo napsat, ale i množství kreditů, které člověk získal za absolvování kurzů nebo splnění studijních povinností. Za nás se také opravdu hodně vyhazovalo, ačkoliv EDK a Úvod do historie jsou nepochybně stále určité síto. I přesto si myslím, že celkově je současný přístup vyučujících ke studentům mnohem benevolentnější, než tomu bylo za nás.

Jak se Vám líbí v nové budově fakulty v Troje, kam jsme se v roce 2020 přesunuli? I vzhledem k Vaší možnosti srovnání.

Mně se tu líbí. Přijde mi to moderní, vzdušné a jako člověku, který strávil dětství v paneláku, mi beton nijak zásadně nevadí. Navíc jako mimopražský dojíždím autem a na Veleslavín to bylo přes celou Prahu, takže za mě lepší, i pokud jde o dostupnost a parkování. Akorát nedávno, když jsem měl o víkendů blokovou výuku, tak jsem se procházel ráno po ochozu úplně sám, a když jsem shora viděl pána z recepce, jak se prochází v přízemí podél jednotlivých dveří s těmi světýlky, ruce za zády – tak se mi najednou vybavil Foucault a Panoptikon. Ta možnost permanentního dohledu mi přijde pro svobodné akademické prostředí taková atypická, ale předpokládám – či spíše doufám –, že to nebyl záměr. *(smích)* Jakkoliv se mi nová budova architektonicky líbí, tak má pochopitelně i svoje mouchy. Sádrokartonové zdi, kterými je slyšet prakticky všechno, poddimenzované kapacity toalet a podobně. Teď se prostor hodně oživil těmi velkými nápisy společenských věd, což je pro orientaci určitě fajn řešení.

Je něco, co jste si odnesl z FHS i do svého osobního života?

Kritické myšlení, což považuji za tu hlavní schopnost, kterou by si měl absolvent FHS během studia osvojit. Svět kolem nás není černobílý, a pokud mě FHS něco naučila, tak nedělat unáhlené a zkratkovité závěry. Odnul jsem si také spoustu vtipných vzpomínek. Během studia jsem sbíral různé vtipné citáty a hlášky vyučujících z přednášek a seminářů. Bohužel jsem ale zjistil, že s ohledem na dnešní hyperkorektní dobu je už asi nikdy nebude možné někde publikovat. *(smích)* Rád vzpomínám na přednášky doc. Pince, prof. Sokola nebo prof. Petruska, kteří mají nebo měli ten neuvěřitelný dar lidsky a srozumitelně – mnohdy až lidově – vysvětlit studentům zdánlivě složité společenské procesy.

Jaké máte kariérní plány do budoucna? Chcete zůstat na FHS?

Rád bych na FHS zůstal a dál se věnoval soudobým dějinám a orální historii. Dosud jsem se zaměřoval převážně na militární dějiny, ale cítím, že po letech už je pomalu čas na změnu, takže teď se snažím proniknout do nového tématu, tentokrát z dějin zdravotnictví po roce 1948. Uvidíme, jak mi to půjde.

Sára Černíková

4. 4. 2022